

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ” – Свищов
Факултет „Стопанска отчетност”
Катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност”

СА „Д. А. Ценов” – Свищов
№: 93.00-10/23.05.2018

До
Председателя на Научното жури
по конкурс за придобиване на
образователната и научна степен
“доктор” по докторска програма
„Счетоводна отчетност, контрол и анализ
на стопанската дейност (контрол)”,
Стопанска академия „Д. А. Ценов”
Свищов

РЕЦЕНЗИЯ

На предоставени за оценяване материали
за участие в процедура по защита на дисертационен труд
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
в област на висше образование 3 „Социални, правни и стопански науки”,
професионално направление 3.8 „Икономика”, докторска програма
„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност
(контрол)”

ОТ: доц. д-р Пепа Стойкова, СА „Д. А. Ценов” – Свищов, катедра
„Контрол и анализ на стопанската дейност”.

ОТНОСНО: дисертационен труд на тема: „ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА
УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА КОНТРОЛА ВЪРХУ ДАНЪЧНИТЕ
ОБЛЕКЧЕНИЯ ПРИ КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ”.

АВТОР: Жельо Невянов Желев, докторант към катедра „Стопански и
финансов контрол” при СА „Д. А. Ценов” – Свищов.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА РЕЦЕНЗИЯТА:
участие в състав на научно жури по защита на дисертационен труд, съгласно
Заповед № 326/13 април 2018 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов” – Свищов.

1. Информация за кандидата

Жельо Невянов Желев е назначен след конкурс за асистент в Стопанска
академия „Д. А. Ценов” – Свищов, катедра „Контрол и анализ на стопанската

дейност“ на 16 октомври 2012 г. От 18 септември 2017 г. до 30.06.2018 г. е хоноруван преподавател в същата катедра.

1. Образование и обучение. През 2007 г. завършва средно образование, обучавайки се в СОУ „Любен Каравелов“ – Добрич, в специалност „Английски език и информационни технологии“, с допълнително изучаване на руски език. От 2007 се обучава в бакалавърска специалност „Стопански и финансов контрол“, която успешно завършва през 2011 г. Същевременно от 2009 г. до 2011 г. завършва специализация „Съдебни експертизи“. През 2011 г. започва обучение в редовна форма по магистърска програма „Финансов контрол и външен одит“, която завършва успешно през 2012 г. В същият период завършва курс по „Текстообработване, модул Windows, Word, Excel, PowerPoint“, към Център за професионално обучение на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

След назначаването на докторант Желев за асистент през 2012 г. е завършил последователно следните курсове, организирани от Стопанска академия: „Английски език – ниво В1“, „Методика на академичното преподаване“ и „Виртуална учебна среда Moodle“.

От 14.04.2013 г. е зачислен в докторска програма към катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“, по която *е изпълнил всички задължения по Индивидуалния план*, в следствие на което е отчислен на 11.04.2018 г.

2. Преподавателската дейност на Желев обхваща бакалавърска и магистърска степени, както и самостоятелно водене на лекции по дисциплини в специализации към Центъра за следдипломно и факултативно обучение.

Конкретните направления по степен на обучение и видове занятия пред редовна и задочна форма на обучение, са както следва:

В бакалавърска степен:

1. „Данъчен контрол и администрация“ – редовно и задочно обучение;
2. „Основи на криминалистиката и криминологията“ – редовно и задочно обучение;

3. „Финансов контрол“ – редовно обучение;
4. „Контрол върху стопанската и финансовата дейност“ – редовно обучение;
5. „Контрол върху инвестициите“ – редовно и задочно обучение;
6. „Софтуерни продукти в контрола“ – редовно и задочно обучение;
7. „Митнически контрол и администрация“ – редовно обучение.

В магистърска степен, магистърска програма „Финансов контрол и външен одит“:

8. Данъчен контрол и администрация – консултант в редовно и дистанционно обучение;
9. Доказване във финансовия контрол и външния одит – консултант в редовно и дистанционно обучение;
10. Документиране в контролния процес – консултант в редовно и дистанционно обучение;
11. Креативност и конфликтност в данъчния контрол – консултант в редовно и дистанционно обучение;
12. Основи на криминалистиката и криминологията - консултант в редовно и дистанционно обучение.

В специализация „Съдебно-икономически експертизи“:

13. Криминалистични методи в експертната дейност – титуляр на дисциплината в редовно и задочно обучение.

В специализация „Икономическо разузнаване и сигурност“:

14. Документиране и доказване на фискални злоупотреби – титуляр на дисциплината в редовно и задочно обучение.

3. Проекти. В шест годишния професионален опит на преподавател във висшето училище (от 16.10.2012 до 30.06.2018 г.), докторант Желев е участвал в четири проекта, които имат следните тематични наименования: „Правни и организационни проблеми при облагане доходите на физическите лица от стопанска дейност“ (2014 г.), „Усъвършенстване на обучението по контрол и анализ чрез интерактивни модели за симулиране на реална практическа среда“ (2014 г.), „Изследване на процесуалния данъчен контрол за ограничаване на административните нарушения“ (2017 г.) и „Професионалната компетентност – гарант за обществено доверие към контрола“ (2017 г.).

4. Научни форуми. В периода на докторантурата, Желев е участвал с публикации в осем научни форума, пет от които са по проблеми на разработваната в дисертацията проблематика. Същите са проведени от висши училища в София, Варна, Русе, Свищов и Република Сърбия, което показва добра представителност на научните изследвания на докторанта и широкото оповестяване на резултатите от проучваните въпроси и проблеми.

5. Публикации. Към настоящия момент, докторант Желев има 10 публикации (две студии, четири статии и четири доклада), от които по тематичното направление на дисертационния труд и за участие в конкурса са представени: една студия на тема „Контролът върху агресивното данъчно планиране“; две статии и два доклада, обхващащи част от проблемите на контрола върху данъчните облекчения.

II. Обща характеристика на представените по конкурса материали

1. Дисертационен труд на тема „ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА КОНТРОЛА ВЪРХУ ДАНЪЧНИТЕ ОБЛЕКЧЕНИЯ ПРИ КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ“ с обем 205 стандартни страници, разположен на 226 страници, формат А4, като съдържа 198 страници основен текст и се състои от:

- Титулна страница – 1 стр.;
- Съдържание – 2 стр.;
- Абревиатури – 1 стр.;
- Въведение – 4 стр. (от 5 стр. до 8 стр.);
- Глава 1 – 65 стр. (от 9 стр. до 73 стр.);
- Глава 2 – 74 стр. (от 74 стр. до 147 стр.);
- Глава 3 – 49 стр. (от 148 стр. до 196 стр.);
- Заключение – 5 стр. (от 197 стр. до 201 стр.);
- Библиография – 10 стр. (от 202 стр. до 211 стр.);
- Приложения – 14 стр., 14 броя (от 212 стр. до 225 стр.);
- Декларация за оригиналност и достоверност – 1 стр. (на 226 стр.).

Дисертационният труд е разработен в *обем*, който е достатъчен, за да се изведе в логическата последователност и да се аргументира авторовата теза. Наличният теоретичен анализ и практическо изследване предоставят възможност да се направи извода, че докторантът е запознат с относимите към разработваната от него проблематика публикации, както и с практическите аспекти на приложимите в направлението процедури.

Подходящият подбор на *методологически инструментариум* показва добро познаване същността на разработваната проблематика и е в основата на постигнатите резултати. В дисертационния труд са използвани достатъчен брой и разнообразни методологически подходи. Те са намерили приложение, както самостоятелно, така и в различни комплексни или частични варианти, което увеличава полезността им за теоретичните и практическите научни изследвания.

В дисертационния труд са определени правилно *целта и задачите*, свързани с разработването на проблематиката, отнасяща се до контрола върху данъчните облекчения. Коректно са обосновани *изследователската теза, обекта и предмета на изследване*, като посочените са цялостно отразени в автореферата и общодостъпни на академичния сайт.

2. Автореферат на дисертационната тема, който съдържа 48 (43 стандартни) страници. В него ясно и коректно са представени *структурата, съдържанието, приносите и основните теоретични и практически акценти* в изследването.

III. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

1. Форма на представения дисертационен труд

1.1. Установява се сравнително добра балансираност на *структурните елементи* от дисертацията. Научният труд се състои от въведение, три глави, заключение и приложения. Втора глава има най-голям обем, но

това е обяснимо с нейната насоченост към практическите проблеми, свързани с контрола върху данъчните облекчения. Конкретно, първа глава е 65 стр. (28.76 %); втора е 74 стр. (32.74%), трета глава е 49 стр. (21.68 %).

- 1.2. В *първа глава* е направена характеристика на данъчните облекчения и на контрола върху тях. Систематизирани и анализирани са видовете данъчни облекчения и данъчни стимулирания. Разгледани са международните и националните практики при отчитане и оценка на данъчните разходи.
- 1.3. Във *втора глава* са изследвани технологичните аспекти на контрола върху данъчните облекчения. Обърнато е внимание на нормативно определените облекчения за минимална и държавна помощ за регионално развитие. Анализирани са рисковите фактори и тяхното въздействие върху контролираните процеси. Проведено е практическо проучване на контрола върху данъчните облекчения.
- 1.4. В *трета глава* са систематизирани възможностите за оптимизиране на контрола върху данъчните облекчения. Акцентира се на антикорупционните мерки в данъчния процес. Разглеждат се възможностите за контролно въздействие върху агресивното данъчно планиране.
- 1.5. В *заключението* са включени приносите, които са обособени на: „Приноси с подчертано теоретичен характер“ и „Приноси с приложен характер“.
- 1.6. В *изложението* се съдържат 21 бр. фигури, 4 бр. таблици. Изведени са допълнителни данни в 14 бр. приложения, описани са ползваните абривиатури.

1.7. В *библиографската справка* са посочени 121 източника, от които 58 са на кирилица, 12 на латиница, 10 нормативни акта и 41 електронни източници.

2. Актуалност на разглежданата проблематика

Необходимо е да се подчертае *новаторската насоченост на разработения дисертационен труд*. От една страна, това определя високото ниво на полезност и необходимост от такава разработка, което се отразява положително на **дисертабилността на темата на докторантурата**. От друга страна се отразява неблагоприятно на възможностите за намиране на практически данни по иновативната проблематика. Креативно решение на проблема е намерил докторантът, като е провел практическо проучване на националната данъчна практика и е изследвал източници на данни за данъчните облекчения, проверявани от контролните органи в други държави. В дисертацията му намират приложение, както разискванията на проблематиката в структурите на Европейския съюз, така и разработки от теорията и практиката на германски, австрийски, испански, американски, канадски, бразилски, полски, британски, австралийски и др. експерти. Значителният обем от информация, съдържаща се в международните източници на данни, предоставят възможност за обогатяване на теоретичната обосновка на изводите и предложенията за решаване на разработваните проблеми.

3. Постигнати резултати в дисертационния труд

В дисертационния труд е възможно да се определят следните ***основни качествени аспекти***:

Първо: Направен е научен анализ на същността и особеностите на данъчните облекчения и контрола върху тях. Анализирани са особеностите

на нормативната уредба, отнасяща се до различните категории в данъчния процес – облекчения, стимулиране, преференции. Разгледани са теоретичните аспекти на данъчните облекчения и на данъчните преференции, през призмата на националния и международния опит при оценката и отчитането на данъчните разходи. Характеризиран е контролът върху данъчните облекчения.

Второ: Изследвани са технологичните особености на контрола върху данъчните облекчения за юридическите лица. Разгледани са процедурите на данъчен контрол върху предприятия, които наемат безработни лица или хора с увреждания, предоставят стипендии или извършват дарения. Обособени са спецификите на данъчния контрол върху предприятия, които получават минимална и държавна помощ за регионално развитие. Анализирани са технологията на контрола върху данъчните облекчения, предоставени на земеделски стопани.

Трето: Проведеното практическо проучване показва затрудненията при прилагането и контролирането на данъчните облекчения. Събраната информация е подходящо структурирана и предоставя данни, както за спецификата в същността на различните видове данъчни облекчения, така също за обхвата и подходите на контролното въздействие.

Четвърто: Извършен е анализ на данните от практическото проучване. Основните направления на събраната и структурирана информация са представени в подходящи за онагледяване фигури.

Пето: Анализът на рисковите фактори, влияещи на контрола върху данъчните облекчения и резултатите от него са основание, за изводите и препоръките, за оптимизиране на контрола върху данъчните облекчения. Предлагат се антикорупционни мерки и институционални подходи за

адекватно контролно въздействие, съдържащи потенциал за ограничаване на агресивното данъчно планиране.

Добре аргументираната актуалност на проблематиката се потвърждава от взетото решение на правителствено ниво през м. март т.г., в което се въвежда ново направление в дейността на Националната агенция за приходите, свързано с прилагането на спешни и неотложни мерки по събиране на данни за агресивно данъчно планиране. Последното е основен акцент в докторската дисертация на докторант Жельо Желев и показва, че научният интерес към разработения проблем и търсенето на възможности за усъвършенстване на посочената област, предхождат реалната национална данъчна практика. Факт е, че финализирането на четиригодишната му докторантска дейност, съвпада с времето, през което се въвеждат в практиката на Националната агенция за приходите (НАП), мерки по проблемите, включени в докторантското изследване.

Друг иновационен аспект, включен в съдържанието на представения за рецензиране дисертационен труд е обменът на информация между данъчните администрации в Европейския съюз. Докторант Желев има по тези въпроси и самостоятелна публикация, която предхожда внесеното през декември 2017 година, изменение на ДОПК.

IV. Преценка на научните и научно-приложните приноси

Посочените приноси са функция на авторите търсения на решения на проблемите в данъчния контрол, свързани с установяване законосъобразността, икономическата логика и полезност на данъчните облекчения. Коректно са представени възможностите за приложение на резултатите от изследването, както в практическото изпълнение на

свързаните с облекченията процедури, така и в учебното съдържание на преподаваните данъчни аспекти на контрола.

1. Приноси с научен характер

- 1.1. Изследвана е същността и са открити спецификите на понятията „данъчни облекчения“ и „данъчни преференции“. Изведени са дефиниции и е обосновано правилното им ползване в теоретичен аспект.
- 1.2. Открити са особеностите на контрола върху данъчните облекчения. Определени са обектът, предметът, задачите и начините за извършване на контролното въздействие върху данъчните облекчения. Резултатите могат да бъдат ползвани за стандартизиране на данъчните облекчения, като специфичен обект на данъчен контрол.

2. Приноси с научно-приложен характер

- 2.1. Разработена е технология на контрол върху данъчните облекчения, използвани от юридически лица. Тя се основава на проведено анкетно проучване и направен анализ на практическото осъществяване на контрола върху данъчните облекчения.
- 2.2. Обосновано е усъвършенстването на прилагания стандарт за автоматичен обмен на информация от Националната агенция за приходите. Изведени са насоките за повишаване на възможностите за контрол и ограничаване на риска от прилагане на агресивни практики от страна на юридическите лица.

2.3. Аргументирана е необходимостта от подобряване на взаимодействието и координацията с Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество с данъчната администрация. Открояна е възможността да бъде ограничено влиянието на рисковия фактор „корупция“, като се извърши оценка на корупционния риск, по-добра защита на лицата, които предоставят информация за корупция и събиране, анализиране и обобщаване на данни за случаи на корупция от страна на органите по приходите.

V. Бележки, препоръки и въпроси по дисертационния труд

Всяка работа има възможност да бъде прецизирана и подобрена, поради което си позволявам да отправя следните конкретни бележки и препоръки, които не омаловажават положеният труд от докторант Желев:

1. Договорът за ЕО е цитиран, чрез сайтът, в който е ползван. Нормативните източници се цитират по обнародването им, а не според ползването, т.е. по произход, а не по ползватели.
2. От библиографията липсва наименование на цитиран източник под номер 35.
3. Възможно е да бъде по-синтезирано изложението – на места има описателен характер.

Препоръчвам на докторант Желев да продължи още по-активно изследването на проблематиката, свързана с агресивното данъчно планиране, като публикува резултатите от изследването в индексирани и реферирани издания, за оповестяване и получаване на по-широка гласност на този актуален и нов за страната ни инструмент.

VI. Обобщена оценка

Комплексната ми оценка на предоставените за рецензиране дисертационен труд и автореферат е *положителна*. Независимо от направените бележки и препоръки, разработката *притежава всички необходими качества на самостоятелно монографично изследване*. Количеството и качеството на изследваните източници, подходящата методическа и логическа обработка на данните са в основата на систематизираните авторови изводи. Това показва възможностите на докторант Желев, пълно и всестранно да изследва задълбочено един сериозен научно-практически проблем, чиято значимост се установява в настоящата данъчна практика и законова уредба.

Темата на дисертационния труд е *дисертабилна* и се отличава с новаторство и ниска степен на научна и практическа разработеност. Представеният дисертационен труд има съществено значение и от гледна точка на възможностите, които предоставя за усъвършенстване на данъчния контрол, насочен към ограничаване схемите за преднамерено редуциране на данъчните задължения. Събираемостта на данъчните плащания е перманентно актуален световен проблем и всеки опит да бъде усъвършенстван контролът върху данъчно-облагателния процес е полезен. С настоящата дисертация се очертават и перспективите за информационна интеграция и адаптиране на националните данъчни процеси към европейските и международните данъчни принципи и добри практики.

6. Заключение

Направената количествена и качествена оценка на дисертационния труд на тема *„ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА КОНТРОЛА ВЪРХУ ДАНЪЧНИТЕ ОБЛЕКЧЕНИЯ ПРИ КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ“* и на предоставените за рецензиране материали

показва, че *отговарят на изискванията* на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за неговото прилагане и Правилника за прилагане на ЗРАС на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов. Постигнатите от докторант Желев резултати са индикатор за възможностите му да изследва самостоятелно, задълбочено и всестранно актуалните проблеми, свързани с контрола върху данъчните облекчения. Комплексните знания, отличната теоретична подготовка и умението за интерпретиране на практическите данни от самостоятелно проведеното и методически издържано научно изследване, обосновават полезността на приносите за обогатяване на теорията и практиката в посочената област.

Изявените качества на рецензирания дисертационен труд и демонстрираната компетентност на автора са основание за *положителната ми оценка. Това аргументира увереността ми да предложа на уважаемите членове на научното жури да подкрепят решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, на ЖЕЛЪО НЕВЯНОВ ЖЕЛЕВ в професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ (контрол).*

гр. Свищов

23.05.2018 г.

Рецензент:.....

(доц. д-р П. Стойкова)